

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. C.M.J. Toenink

BEL/OMB

Telefoonnummer +31235145349

toeninkc@noord-holland.nl

1 | 11

Betreft: Voortgangsmeting Schone Lucht Akkoord (SLA) 2021

Verzenddatum

- 1 JUNI 2022

Geachte leden,

Kenmerk

1833225/1833764

Graag informeren wij u over de resultaten van de eerste
Voortgangsmeting van het Schone Lucht Akkoord (SLA).

Uw kenmerk

De belangrijkste conclusie van het RIVM in de voortgangsrapportage is dat de partijen die het SLA hebben ondertekend met het SLA op koers liggen voor het verbeteren van de luchtkwaliteit. Het RIVM concludeert verder:

- De lucht in Nederland wordt steeds schoner (minder uitstoot).
- We realiseren in 2030 (ten opzichte van 2016) 47% tot 52% minder gezondheidsschade door schonere lucht.
- De WHO-advieswaarden voor stikstofdioxide (NO₂) en fijnstof PM₁₀ van 2005 worden in 2030 naar verwachting bijna overal in Nederland gehaald, behalve op dichtbevolkte of industriële locaties. Voor die gebieden wordt een gebiedsgerichte aanpak ontwikkeld, bijvoorbeeld in de vorm van een pilot hoogblootgestelde locaties. Voor Noord-Holland is de IJmondregio aangewezen als pilotlocatie. De pilot gaat in 2022 van start.
- De WHO-advieswaarden van 2021 worden volgens de RIVM-berekeningen in 2030 op veel locaties in Nederland nog niet gehaald. Vooral voor fijnstof (en dan vooral voor PM_{2,5}) ligt hier nog een uitdaging.
- Het RIVM brengt voor de zomer van 2022 in kaart welke maatregelen nodig zijn om in 2030 aan de WHO-advieswaarden van 2021 te voldoen.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Toelichting

Belang van schonere lucht

Luchtkwaliteit is van levensbelang. Luchtverontreiniging is één van de belangrijkste risicofactoren voor de gezondheid, in dezelfde orde van grootte als overgewicht. Jaarlijks overlijden rond de elfduizend mensen vroegtijdig door luchtverontreiniging. Een schonere lucht zorgt voor minder ziekte, minder sterfte en een betere kwaliteit van leven.

Doelstellingen van het Schone Lucht Akkoord (SLA)

Met het SLA willen Rijk, provincies en gemeenten daar verandering in brengen. Luchtvervuiling houdt zich niet aan grenzen van gemeenten of provincies. Daarom is samenwerking van groot belang. Eind 2021 hadden 100 deelnemers (waaronder alle provincies) hun handtekening gezet onder het SLA. En dit aantal neemt nog steeds toe.

In het SLA werken de partijen aan een permanente verbetering van de luchtkwaliteit in Nederland om gezondheidswinst voor iedereen in Nederland te realiseren. Een doelstelling hierbij is het behalen van 50 % gezondheidswinst in 2030 (ten opzichte van 2016) voor de negatieve gezondheidseffecten afkomstig van binnenlandse bronnen. Daarnaast wordt vanuit het SLA toegewerkt naar de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voor luchtkwaliteit in 2030 voor fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5}) en stikstofdioxide¹. Het Schone Lucht Akkoord maakt de omslag van het voornamelijk sturen op het voldoen aan de Europese grenswaarden, naar het realiseren van gezondheidswinst voor iedereen. Voor meer informatie over WHO-advieswaarden en de Europese grenswaarden wordt verwezen naar Bijlage 1 aan deze brief.

Internationaal luchtbeleid

Luchtverontreiniging houdt zich evenmin aan landsgrenzen. Er komt veel verontreinigde lucht uit het buitenland ons land binnen, maar onder de streep exporteert Nederland zelfs meer vervuiling dan dat er binnenkomt. Nederland zet zich in voor een ambitieus Europees luchtbeleid waarin gezondheid voorop staat. Door het SLA werkt Nederland nauwer samen met onze buren België en Luxemburg. Ook zetten we als Benelux Unie gezamenlijk in op dezelfde ambitieuze doelen in Europese onderhandelingen voor nieuw luchtbeleid. Het gaat Nederland vooral om uitstoot te voorkomen door strengere regels, bijvoorbeeld voor grote staalproducenten zoals Tata Steel. Alle EU-lidstaten moeten zich aan dit nieuwe luchtbeleid houden.

¹ Het SLA richt zich in eerste instantie op het behalen van de (voormalige) WHO-advieswaarden uit 2005 voor stikstofdioxide en fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5}) in 2030. Momenteel wordt onderzocht hoe de nieuwe WHO-advieswaarden (uit 2021) bij het SLA kunnen worden betrokken

Opzet van de Voortgangsmeting SLA 2021

Iedere twee jaar voert het RIVM (in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) een voortgangsmeting uit om te kijken op het SLA op koers ligt om de doelen te halen. Het RIVM voert de voortgangsmeting uit aan de hand van de gezondheidsindicator. Dit is een door het RIVM ontwikkeld instrument, waarmee de gezondheidseffecten van het totale maatregelenpakket kunnen worden berekend en gemonitord. De uitvoeringsplannen van de verschillende overheden -en dus ook het uitvoeringsplan dat de provincie Noord-Holland jaarlijks opstelt- vormen de input voor de voortgangsmeting van het SLA.

In de jaarlijkse uitvoeringsplannen rapporteren de verschillende overheden over de voortgang van de maatregelen. Een aantal succesvolle voorbeelden van maatregelen waar SLA-deelnemers aan werken zijn het stimuleren van elektrische voertuigen, deelmobiliteit en fiets, strenger vergunnen voor industrie, zero emissie bouwplaatsen, laadinfrastructuur (laadpalen en walstroom) en milieuzones.

Impact maatregelen ten gevolge van COVID-19 op de resultaten

Het RIVM geeft aan dat het op dit moment moeilijk is te schatten wat de impact van de maatregelen ten gevolge van COVID-19 is op de gepresenteerde resultaten. De aanname is dat een deel van de effecten van corona mogelijk permanent zal zijn (bijvoorbeeld meer structureel thuiswerken) en andere slechts tijdelijk. De SLA berekeningen zijn gebaseerd op de Klimaat- en Energieverkenning (KEV) 2020 van het PBL, waar in ieder geval nog geen rekening is/kon worden gehouden met structurele effecten van corona op emissies.

Resultaten van de Voortgangsrapportage (op hoofdlijn)

De eerste voortgangsrapportage van het SLA is op 14 maart 2022 door de Staatssecretaris naar de Tweede Kamer gestuurd. Hierbij informeren wij u over de belangrijkste bevindingen van deze voortgangsrapportage. Voor een verdere verdieping over dit onderwerp verwijzen wij u naar de website van het RIVM www.rivm.nl/lucht/sla

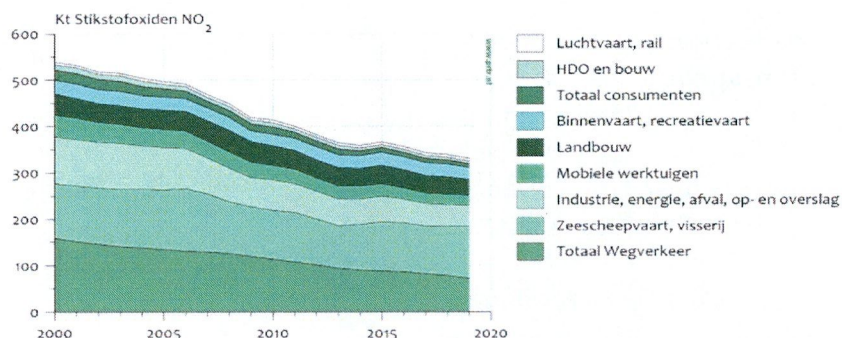
Uit de doorrekening blijkt dat het SLA mooi op koers ligt om de doelstellingen voor het verbeteren van de luchtkwaliteit te halen:

1. De lucht in Nederland wordt steeds schoner. Dit komt door minder uitstoot
2. We realiseren in 2030 47% tot 52% gezondheidswinst door schonere lucht. Mensen leven daardoor circa 3,5 maand langer en in betere gezondheid (ten opzichte van 2016).
3. De WHO advieswaarden uit 2005 voor NO₂ en fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5}) worden in 2030 vrijwel overal gehaald, met uitzondering van een aantal binnenstedelijke en industriële gebieden

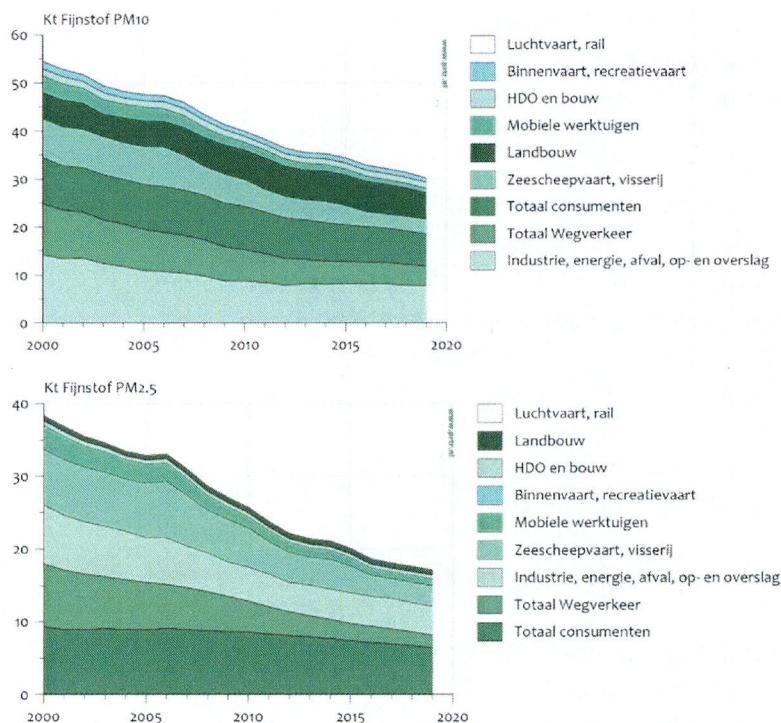
4. De nieuwe WHO-waarden uit 2021 lijken, volgens een eerste analyse van het RIVM, een nieuwe uitdaging te zijn, vooral voor fijnstof. Het RIVM is gevraagd te onderzoeken welke aanvullende maatregelen nodig zouden kunnen zijn om in 2030 aan de nieuwe advieswaarden te voldoen². De resultaten van het onderzoek worden voor het zomerreces 2022 verwacht.

Ad1) Schonere lucht door minder uitstoot

In afbeeldingen 1 en 2 is te zien dat de lucht in Nederland sinds 2000 al steeds schoner wordt. In alle sectoren is een trendmatige afname te zien.

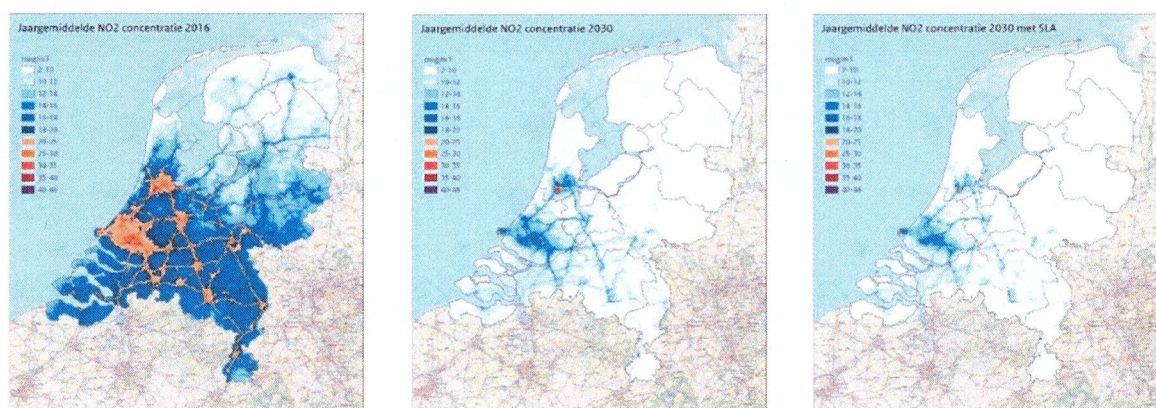
Afbeelding 1 en 2: Afname emissies stikstofdioxide (1) en fijnstof (2) in Nederland periode 2016-2019 per sector

² Motie kamerlid Bouchallikh c.s., 8 oktober 2021

Het RIVM heeft de uitvoeringsplannen voor schonere lucht van gemeenten, provincies en het Rijk nu voor het eerst doorgerekend. Concreet gaat het om een vermindering van de uitstoot van fijnstof en stikstofdioxide (NO_2) door wegverkeer, mobiele werktuigen, landbouw, binnenvaart, industrie en huishoudens. Voorbeelden van maatregelen die uitstoot voorkomen zijn schonere auto's, elektrische (bouw)machines, walstroom voor schepen en strengere regels voor de uitstoot door industrie.

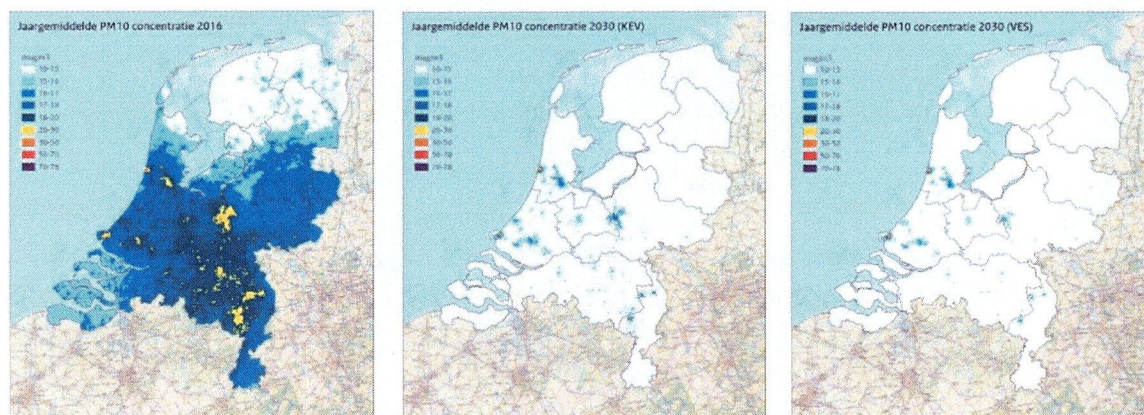
In onderstaande afbeeldingen zijn de door RIVM berekende effecten van de luchtkwaliteitsmaatregelen weergegeven voor NO_2 en fijnstof (PM_{10} en $\text{PM}_{2,5}$). Te zien is dat de concentraties ten gevolge van het vastgestelde beleid (KEV) dalen, en met de SLA-maatregelen erbij (VES) dalen de concentraties nog verder.

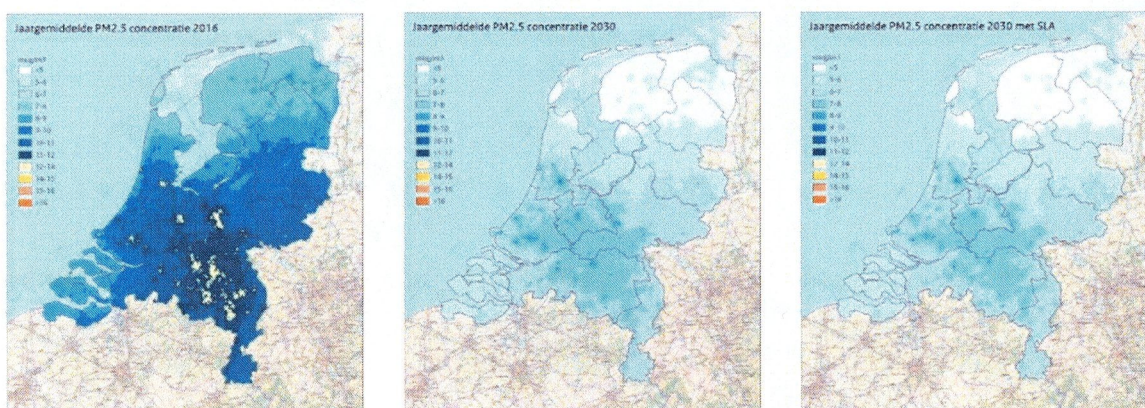
Afbeelding 3: concentratie NO_2 in 2016 en 2030 (met vastgesteld beleid en additioneel SLA beleid)

Gemiddelde blootstelling aan NO_2 in provincie Noord-Holland

In aanvulling op afbeelding 3 heeft RIVM een aanvullende doorrekening gemaakt voor de berekende gemiddelde resultaten voor de provincie Noord-Holland. Uit de voorlopige resultaten hiervan blijkt dat de gemiddelde blootstelling aan NO_2 in Noord-Holland in 2016 $19,20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ was. En in 2030 wordt in Noord-Holland een gemiddelde blootstelling aan NO_2 berekend van $10,72 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (met vastgesteld beleid) respectievelijk $9,64 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (met additioneel SLA-beleid). Dit bevestigt het landelijke beeld van dalende concentraties voor NO_2 . Opmerking: het betreft hier een gemiddelde over heel Noord-Holland. Lokale verschillen kunnen erg groot zijn, zoals ook blijkt uit afbeelding 3.

In aanvulling op afbeelding 4, blijkt uit de aanvullende berekening van het RIVM voor PM₁₀ dat in de provincie Noord-Holland in 2016 de gemiddelde blootstelling aan PM₁₀ 18,10 µg/m³ bedroeg. In 2030 is een gemiddelde blootstelling aan PM₁₀ van respectievelijk 14,64 µg/m³ (met vastgesteld beleid) en 14,45 µg/m³ (met SLA-beleid) berekend. Ook hier geldt dat dit een gemiddelde betreft en dat lokale verschillen soms erg groot kunnen zijn. Uit afbeelding 4 blijkt dat vooral in het zuidelijk deel van de provincie Noord-Holland de concentraties PM₁₀ hoger zijn.

Afbeelding 5: concentratie PM_{2.5} in 2016 en 2030 (met vastgesteld beleid en additioneel SLA beleid)

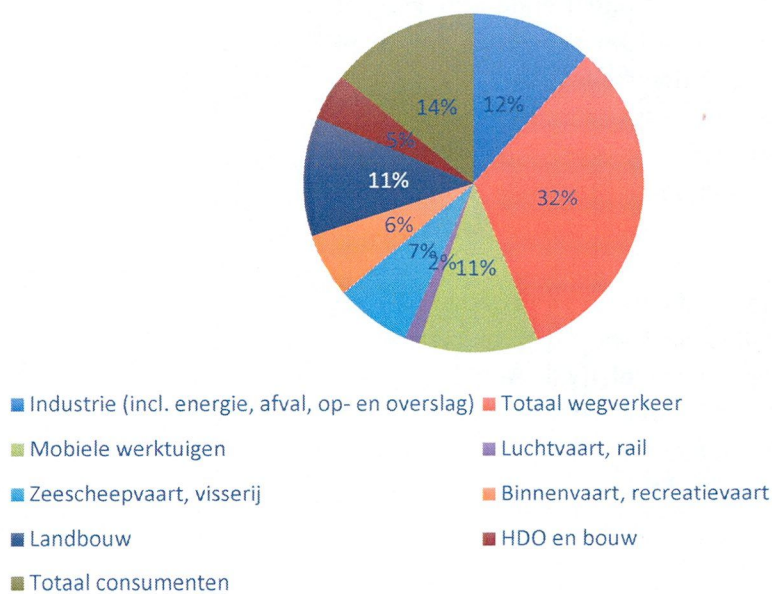
Gemiddelde blootstelling aan PM_{2.5} in provincie Noord-Holland

De berekeningen van RIVM voor PM_{2.5} die zijn uitgevoerd in aanvulling op afbeelding 5 geven aan dat in 2016 de gemiddelde blootstelling aan PM_{2.5} in de provincie Noord-Holland 10,33 µg/m³ betrof. De berekeningen laten in 2030 een gemiddelde blootstelling zien van respectievelijk 7,22 µg/m³ (vastgesteld beleid) en 7,07 µg/m³ (SLA-beleid). Ook hier de opmerking dat lokale verschillen aanwezig kunnen zijn, maar ook de constatering dat de PM_{2.5} concentratie meer als een lappendeken over de provincie, en Nederland, blijft liggen.

Sectorbijdragen 2016 en 2030

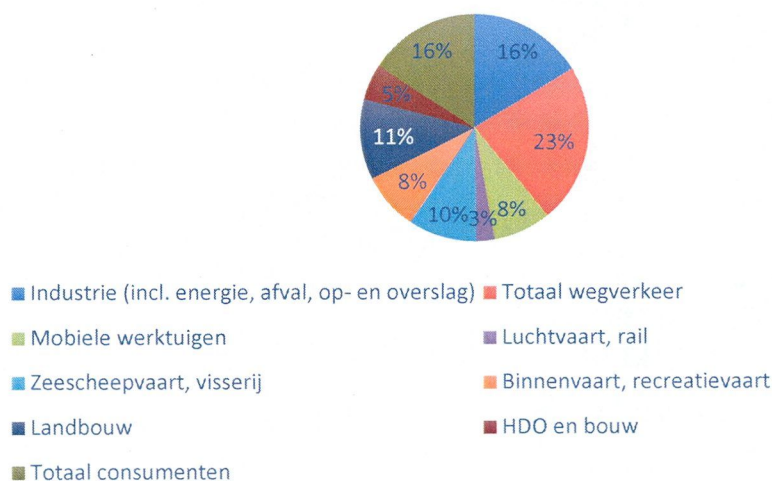
Onderstaande taartdiagrammen laten zien welke bijdrage de binnen het SLA onderscheiden Nederlandse sectoren leveren aan het levensduurverlies in 2016 en 2030. Dit is door RIVM berekend met de gezondheidsindicator. De verkeerssector was in 2016 de sector die het meest bijdroeg aan het levensduurverlies. Dit blijft ook zo in 2030, maar de bijdrage is wel substantieel kleiner geworden.

relatieve sectorbijdragen SLA 2016

Afbeelding 6 en 7: relatieve sectorbijdrage SLA 2016 (6) en 2030 (7). HDO: Handel, Diensten en Overheid

relatieve sectorbijdragen SLA 2030

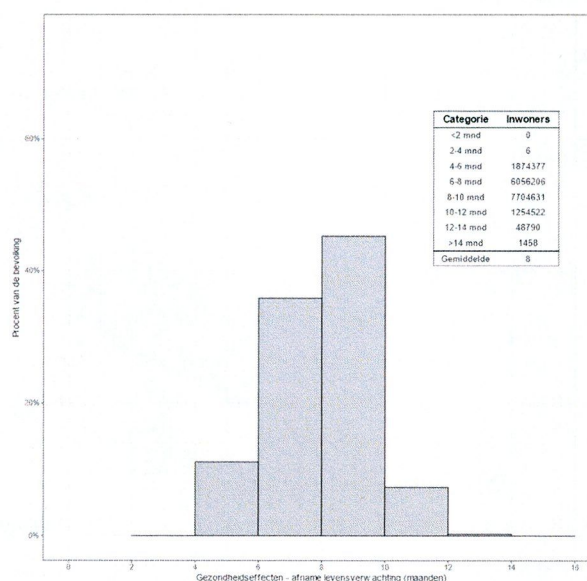
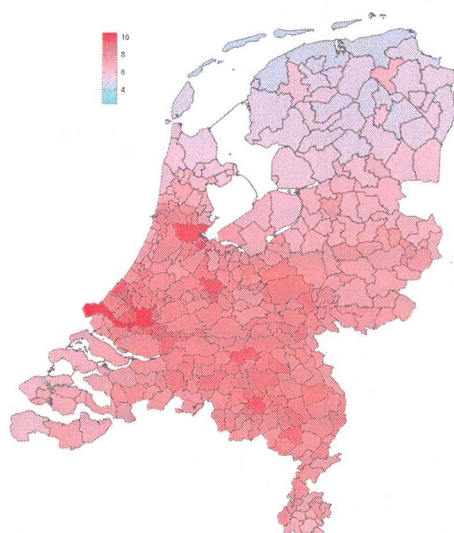

In bovenstaande figuren is tevens de relatieve sectorbijdrage van luchtvaart en zeescheepvaart en visserij door het RIVM inzichtelijk gemaakt. Binnen het SLA zijn voor deze sectoren geen maatregelen opgenomen, onder andere vanwege het internationale karakter ervan. De verschoning van deze sectoren lopen via andere beleidssporen.

Ad 2) 47% - 52% minder gezondheidsschade ten opzichte van 2016

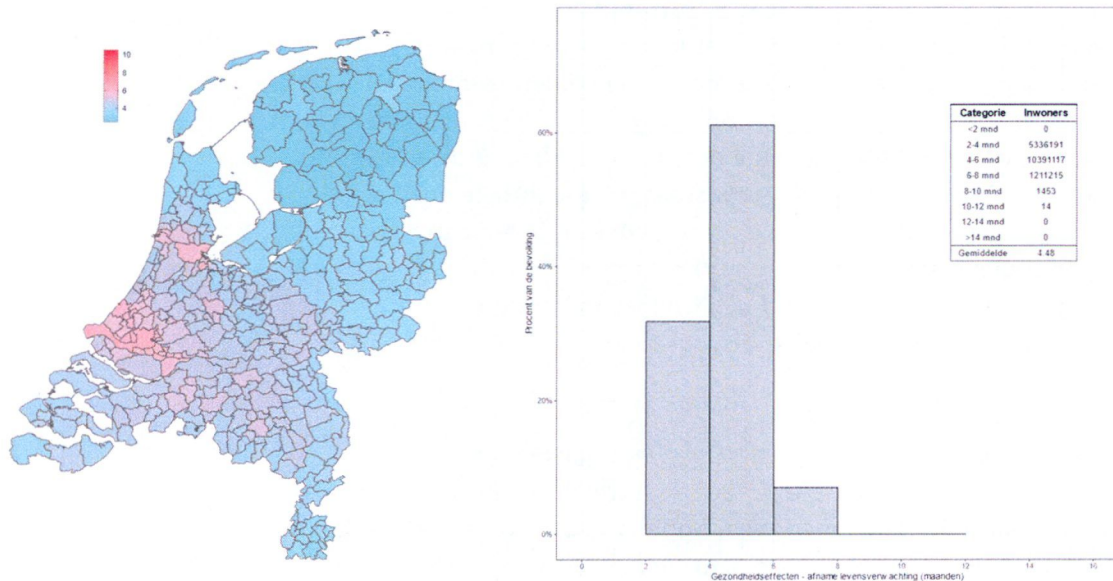
Volgens de huidige doorberekende plannen wordt 47% gezondheidswinst behaald in 2030, maar nog niet alle maatregelen konden worden meegenomen omdat zaken nog concreter moeten worden uitgewerkt. Het RIVM schat in dat met onder andere de klimaat- en stikstofplannen 52% gezondheidswinst kan worden behaald in 2030. Het RIVM concludeert dat hiermee de SLA-doelstelling van 50% gezondheidswinst goed benaderd wordt, maar geeft tevens aan dat het belangrijk is dat alle voorgenen maatregelen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd. Volgens het RIVM is de meeste winst te behalen door schoner wegverkeer. Uiteraard kan dit lokaal soms verschillen.

Onderstaande kaarten laten de gezondheidseffecten van luchtvervuiling zien in 2016 (afbeelding 8) en in 2030 (afbeelding 9). In de kaart voor 2030 zijn de effecten verwerkt van de maatregelen die de Rijksoverheid al heeft genomen en die voor de komende jaren gepland zijn³. Ook de effecten van aanvullende maatregelen van gemeenten en provincies (SLA-maatregelen) zijn in deze kaart verwerkt.

Afbeelding 8: Gezondheidseffecten van luchtverontreiniging in 2016 (afname levensverwachting in maanden)

³ Een overzicht van de maatregelen is opgenomen in de klimaat- en energieverkenning (KEV) van het Planbureau voor de Leefomgeving ([PBL, 2020](#)) en een rapport van Adviesbureau TAUW (2021).

Afbeelding 9: Gezondheidseffecten van luchtverontreiniging in 2030 (afname levensverwachting in maanden)

De kaarten in afbeelding 8 en 9 laten per gemeente zien hoeveel maanden mensen gemiddeld korter leven door luchtvervuiling. Te zien is dat in 2016 deze berekening varieerde tussen 2 en 14 maanden, met een gemiddelde van 8 maanden. In 2030 is dat gemiddelde gedaald naar ongeveer 4,5 maand. Dit betekent dat, door de luchtkwaliteitsmaatregelen, mensen in 2030 gemiddeld 3,5 maand langer leven en in betere gezondheid ten opzichte van 2016. Om dat te bereiken moeten alle geplande maatregelen ook echt daadwerkelijk worden uitgevoerd door het Rijk, de provincies en de gemeenten.

Gemiddelde afname levensverwachting in maanden in de provincie Noord-Holland

Ook over het effect van luchtverontreiniging heeft het RIVM, in aanvulling, een doorrekening gemaakt specifiek voor de provincie Noord-Holland. Uit deze aanvullende berekening blijkt dat in Noord-Holland in 2016 de berekende afname in levensverwachting 8,17 maand was. In 2030 wordt in Noord-Holland een afname in levensverwachting berekend van respectievelijk 5,11 maand (vastgesteld beleid) en 4,82 maand (SLA-beleid).

Website RIVM

Op de website van het RIVM (www.rivm.nl/lucht/sla) staat een kaart die inzichtelijk maakt hoe de levensduurverkorting tussen 2016 en 2030 voor Nederland verandert. Het RIVM laat in deze kaart ook de rekenresultaten per gemeente zien. Hierin is de volgende informatie te vinden:

- Het door het RIVM berekende gezondheidseffect (korter leven) in 2016 en in 2030 bij het al vastgestelde luchtbeleid (KEV) en met aanvullende maatregelen waaronder de SLA-maatregelen van provincies en gemeenten (VES)).
- Welk deel van de bevolking aan welke concentratie luchtverontreiniging wordt blootgesteld.

Ad 3) Haalbaarheid van de 'oude' WHO-advieswaarden uit 2005

In figuur 3 is te zien dat voor NO₂ in 2016 de wettelijke norm (tevens de WHO-advieswaarde 2005) van 40 µg/m³ op diverse locaties in Nederland wordt overschreden. Dergelijke overschrijdingen komen in 2030 (op het getoonde schaalniveau van 1X1 km) niet meer voor.

In figuur 4 is te zien dat voor PM₁₀ in 2030 de WHO-advieswaarde 2005 (20 µg/m³) op enkele gebieden na overal worden gehaald. De gebieden waar deze waarde nog niet wordt gehaald betreffen industriële gebieden (IJmond en Rijnmond), de directe omgeving van Schiphol, intensieve veehouderij en enkele drukke wegen in de Randstad.

In figuur 5 is te zien dat voor PM_{2,5} veel meer sprake is van een deken over Nederland, met in 2030 concentraties boven de WHO-advieswaarden over een groter gebied.

Ad4) Haalbaarheid van de WHO-advieswaarden uit 2021

Uit de voorlopige berekeningen van het RIVM blijkt dat de nieuwe WHO-advieswaarden voor NO₂, PM₁₀ en PM_{2,5} voor Nederland in 2030 niet haalbaar zijn met het SLA-beleid. De grootste uitdaging hierbij ligt bij de WHO-advieswaarde voor fijnstof, en dan vooral voor PM_{2,5}. Omdat er nog geen verkenningen voor de Nederlandse luchtkwaliteit beschikbaar zijn voor de periode 2030-2050, is nog niet te zeggen of de nieuwe advieswaarden bijvoorbeeld in 2040 of 2050 wel haalbaar zijn. Dit moet nog nader onderzocht worden. Het RIVM onderzoekt op dit moment welke extra maatregelen genomen moeten worden om in 2030 aan de nieuwe WHO-advieswaarden te voldoen². De resultaten van dit onderzoek worden in de zomer van 2022 verwacht.

Tot slot

De voortgangsmeting wordt iedere 2 jaar herhaald. Wij blijven u informeren over de voortgang van het SLA.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

C.J. Loggen

1 bijlage(n): 1) Overzicht EU-normen en WHO-advieswaarden